

Betingelsesløs fred

Forhandlinger i forkledning

Siden palestinerne president Mahmoud Abbas forlot 2010-forhandlingene, har Israels statsminister gjentatte ganger invitert ham tilbake til forhandlingsbordet så lenge alle betingelser legges til side. Men «ingen betingelser» er slett ikke et nøytralt utgangspunkt for forhandlinger; det er en velutprøvd israelsk forhandlingsstrategi.

Av Jørgen Jensehaugen, PhD-stipendiat i historie ved Institutt for historie og klassiske fag, NTNU, og Anja Sletteland, forsker ved Harvard Kennedy School og PhD-stipendiat i samfunnsgeografi ved Institutt for sosiologi og samfunnsgeografi, Universitetet i Oslo.

HISTORIEN GJENTAR SEG i fredsprosessen mellom Israel, palestinerne og araberstatene. I 1977 kom USAs president Jimmy Carter til makten med en visjon om å løse konflikten i Midtøsten gjennom «helhetlige fredsforhandlinger», en prosess som søkte å løse alle konflikten aspekter og inkludere alle partene under ett forhandlingsrammeverk. Han ble møtt med langt hardere motstand enn han hadde forventet, spesielt etter at Menachem Begin ble valgt som Israels statsminister. Resultatet ble en helt annen fredsprosess enn hva Carter-administrasjonen hadde sett for seg. Omtrent 30 år senere gikk Barack Obama like offensivt til verks i sin første presidentperiode, og møtte samme type motstand fra Benjamin Netanyahu.

Kampen om forhandlingsrammen er en ofte oversett del av fredsprosesser, ettersom den fore-

går utenfor den etablerte arenaen for forhandlinger. I realiteten legger denne definisjonsprosessen sentrale føringer for hva som kan diskuteres når partene møtes. Denne artikkelen sammenlikner de to fredsprosessene, og viser at Begin og Netanyahu benyttet seg av den samme retoriske strategien for å snu det amerikanske initiativet til sin egen interesse. Denne strategien er en avansert form for «framing», hvor situasjonen presenteres i et nytt lys for å få en sentral målgruppe til å endre holdning til sakens fakta.¹ Gjennom å endre rammen konflikten forstås innenfor, lyktes begge de to israelske statsministrene med å sette nye premisser for forhandlingene. Prosessen som ledet frem mot fredsforhandlingene, kan med andre ord ses som forhandlinger i forkledning. I den nye «framingen» ble israelske krav definert som nøytrale og araberstatenes og

Mahmoud Abbas og Benjamin Netanyahu. Hva skal de forhandle om?

palestinernes krav som urimelige. De israelske statslederne gjorde dette ved å kreve noe så konstruktivt som «forhandlinger uten betingelser». Det vil si at agendaen skulle settes i fellesskap, og ikke før forhandlingene hadde begynt. Gjennom å ta eierskap til «betingelseløshet», definerte de samtidig konfliktens normative nullpunkt. I den israelske «framingen» fremsto alle andre utgangspunkt enn *status quo* som forhåndsbetingelser. Ettersom palestinerne og araberstatene tok utgangspunkt i at den israelske okkupasjonen var ulovlig og illegitim, gikk de ikke med på å forhandle ut ifra *status quo*, og forhandlingene brøt sammen. Likevel bidro den nye «framingen» i begge tilfellene til at USA endret sin holdning til Israels rolle i fredsprosessen. De amerikanske presidentene aksepterte gradvis israelernes offensive tilnærming som «fredstilbud», og pales-

tinerne og araberstatene fikk det meste av skylden for at forhandlingene stagnerne.

En viktig konsekvens av den gjentatte utsettelsen av fredsprosessen, er at Israels forhandlingsposisjon har blitt styrket betraktelig. Situasjonen på bakken er radikalt endret siden Carters fredsinitiativ, og de israelske bosettingene i de okkuperte områdene fortsetter å ekspandere Israels *de facto* grenser. Dermed refererer det tilsynelatende statiske begrepet *status quo* til en situasjon som på bakken stadig endres til Israels fordel.

Det er ikke bare retorikken de to eksemplene har til felles. I begge tilfeller er den amerikanske presidenten en Demokrat med stor tro på diplomatiske tilnærminger til verdens problemer. I begge tilfellene representerer den israelske statsministeren Likud, og i begge tilfeller førte dy-

namikken mellom USAs president og Israels statsminister til uvanlig steile fronter mellom Israel og USA. I stedet for å få gjennomslag for sine fredsvisjoner, ga de amerikanske presidentene etter og omformet sine fredsinitiativ etter Israels ønske. Vi vil først presentere Jimmy Carters fredsinitiativ i 1977, før vi analyserer hvordan Menachem Begin «re-framet», eller retorisk dreide prosessen til sin fordel, sommeren samme året. Deretter presenterer vi Barack Obamas fredsinitiativ i hans første presidentperiode og Benjamin Netanyahus retoriske motsvar til Obama. Avslutningsvis vil vi komme med noen sammenlignende betraktninger omkring hva som gjør denne israelske strategien så effektiv.

Jimmy Carters «Helhetlige fred»

Da Carter kom til makten i 1977, arvet han et fastlåst amerikansk diplomati i Midtøsten.² Som et svar på stagnasjonen i forhandlingene, lanserte den nyinnsatte Carter-administrasjonen en tilnærming for en «helhetlig fred», en lengre prosess som skulle ende i en omfattende fredskonferanse. Målet var å løse konflikten i sin helhet, det vil si mellom Israel og alle de omkringliggende araberstatene samt palestinerne, og den skulle løse både flyktningproblemet og Jerusalem. For å håndtere konflikten kjerneområde ønsket Carter å inkludere palestinerne i prosessen, et svært radikalt forslag under den kalde krigen. Palestinernes eneste legitime representant var PLO, som i 1977 ble ansett som en terrororganisasjon USA ikke kunne forhandle med.³ Dessuten skulle Sovjetunionen være medarrangør for å gi fredskonferansen legitimitet.⁴

I løpet av Carter-administrasjonens første måneder ble det jobbet hardt og målrettet med denne tilnærmingen. Mengden og tyngden i den amerikanske politiske involveringen i Midtøsten var eksepsjonelt høy. Litt over tre uker inn i presidentperioden sendte Carter USAs utenriks-

minister Cyrus Vance på en åtte dager lang Midtøstenturné hvor han møtte alle de relevante statslederne. Målsettingen var å finne et rammeverk for en fredskonferanse i Genève som alle partene kunne enes om.⁵ Deretter fulgte en rekke statsbesøk fra Midtøsten over en tre måneders periode.⁶ Arbeidet ble igjen fulgt opp av et statsbesøk av Israels nyvalgte statsminister Menachem Begin i juli, og av at utenriksminister Vance dro på nok en Midtøstenturné i starten av august.⁷ Prosessen skred aldri fram med stormskritt, men det var en del positiv bevegelse – på arabisk side. Carter oppsummerte Vance sine rapporter fra Midtøsten slik: «It's becoming more and more obvious that the Arab leaders want a settlement, want peace – and that the Israeli's don't want a settlement.»⁸

Mellom og under disse statsbesøkene, for å tydeliggjøre hvor administrasjonen stod, refererte Carter flere ganger offentlig til behovet for et «palestinsk hjemland».⁹ Denne ordbruken ble satt pris på av PLO, mens Israel og landets amerikanske støttespillere ble forarget.¹⁰ Et slikt syn på det palestinske spørsmålet representerte et brudd med tidligere amerikansk politikk og viste hvilken retning Carter mente fredsprosessen burde ha.¹¹ Slik sett kan man si at Carters fredsprosjekt utgjorde en trussel for Israel. Hvis Carter klarte å endre fredsfokus mot det palestinske aspektet av konflikten, ville det bety at Israel måtte forhandle om kjerneområder som Vestbredden og Jerusalem, istedenfor mer perifere områder som Sinai. For Begin, som anså Vestbredden som en integrert del av Israel, ble det dermed veldig viktig å hindre at en slik amerikansk tilnærming slo rot. Han refererte konsekvent til Vestbredden som Judea og Samaria.¹²

Carter-administrasjonens fredsprosjekt var ekstremt vanskelig i utgangspunktet. Det var ikke bare fra Israel det møtte motstand – Carter manglet også støtte i USA. I tillegg var partene

milevis fra hverandre. Ettersom PLO ble ansett som en terrororganisasjon, hadde ikke den amerikanske administrasjonen mulighet til å snakke med dem direkte. For at en slik dialog skulle bli mulig måtte PLO først akseptere FN-resolusjon 242 og anerkjenne Israels rett til å eksistere. Mye arbeid ble lagt i å finne en løsning på dette palestinske representasjonsdilemmaet, men uten hell.¹³ I løpet av de første månedene klarte Carter å få positiv bevegelse hos PLO, men dette ble reversert da Carter gikk med på Begins premisser.¹⁴ Carter-administrasjonen hadde dermed aldri noen direkte dialog med PLO, og gikk glipp av muligheten for en «helhetlig fredsprosess». Som vi skal se, hadde dette direkte sammenheng med hvordan den israelske statsministeren systematisk gikk inn for å bryte ned premissene for Carters fredsinitiativ.

Begins offensive tilnærming

Begin anså den «helhetlige freden» som en politisk trussel og stilte seg på bakbeina, noe Carter hadde store problemer med. Eksempelvis skriver Carter i dagboken sin, etter Vance sin andre Midt-østenturné, at “reports from the Mideast [are] still discouraging, with Israel intransigent on almost every issue.”¹⁵ I realiteten hadde Begin levert et nådestøt til den «helhetlige freden» allerede under sitt besøk til Washington i juli 1977. Mye av arbeidet Carter-administrasjonen gjorde i ukene etter det kan ses på som et desperat forsøk på å holde liv i en diplomatisk tilnærming som ikke lenger fungerte.

Begin slo seg ikke til ro med å bli ansett som den vanskelige parten i forhandlingene. Han gikk offensivt til verks, og da han ankom Washington 19. juli 1977 leverte han sin egen fredsplan til Carter. Ved første øyekast lignet Begins fredsplan på Carters egen. Begin foreslo at man skulle holde en fredskonferanse i Genève i oktober, at Sovjetunionen kunne være medarrangør og at alle de

omkringliggende arabiske statene skulle delta, med mulig unntak for Libanon.¹⁶ Så langt alt vel. Begin gjorde det deretter klart at dette forslaget til videre forhandlinger måtte aksepteres «uten noen forhåndsbetingelser».¹⁷

Dette høres tilforlatelig ut som en konstruktiv tilnærming til fredsdiplomati. Hvis man derimot ser nærmere på hva Begin mente med «uten noen forhåndsbetingelser», ser man et premiss

*Man ser et premiss for forhandlinger
som inkorporerer alle Israels krav,
forkledd som et nøytralt nullpunkt.*

for forhandlinger som inkorporerer alle Israels krav, forkledd som et nøytralt nullpunkt.

Det Begin gjorde, var å endre «framingen», eller rammen, som hele konflikten ble vurdert ut ifra.¹⁸ Amerikanerne og araberstatene insisterte på å starte forhandlingene med utgangspunkt i land-for-fred-tilnærmingen basert på FN-resolusjon 242. Resolusjonen tilsa at araberstatene skulle gi Israel fred og anerkjennelse i bytte mot at Israel trakk seg ut fra de okkuperte områdene. Begin avviste at formålet med forhandlinger var tilbaketrekning til 1967-linjene fordi dette var å regne som en betingelse for forhandlingene, og dermed uakseptabelt.

Begins rammeverk skulle bare legge føringer for formaliteter som forhandlingsformat og -deltakere, mens alle innholdsfaktorene var overlatt til selve forhandlingene. Samtidig insisterte Begin på at forhandlingene måtte ta utgangspunkt i et premiss om status quo.¹⁹ Dette premisset favoriserer Israel fordi status quo er et produkt av Israels ekspansive okkupasjonspolitikk, mens målsettingen i en land-for-fred-tilnærming krever at Israel må gi fra seg alle de okkuperte områdene. Sagt på en annen måte: Å basere forhandlingene

1979: Menachem Begin, Jimmy Carter og Anwar Al-Sadat forhandler frem Camp David-avtalen.

på nåtiden gagnar Israel, mens å basere forhandlingene på FNs rammeverk gagnar araberstatene.

Når det gjaldt hva det skulle forhandles om, betydde status quo-tilnærmingen nemlig at utgangspunktet for forhandlingene var at Israel var i besittelse av Sinai, Golanhøyden, Vestbredden, Gaza og hele Jerusalem. Spesielt var Vestbredden et grunnleggende krav fra Begin: "First recognize our claim [to Judea and Samaria] and then we shall come to the discussion table."²⁰ Dette var en helt annen sak enn å stille forhåndsbetingelser, hevdet Begin: "We are not putting forward any ultimatum. I want to state [...] that the words 'not negotiable' do not appear in our dictionaries."²¹

En annen betingelse Begin mente var uakseptabel var araberstatenes krav om at PLO måtte delta i forhandlingene.²² Alle referanser til hvem

som kunne delta i forhandlingene måtte ekskludere PLO, mente Begin, siden de aldri hadde vært med i fredsprosessen tidligere. Begin fremstilte også PLO som en sovjetisk marionett, og sammenliknet organisasjonen med nazistene. Inkludering av en terrororganisasjon ville i seg selv være ødeleggende for en mulig fredsprosess, mente han.²³ Dette argumentet var klart formet for å delegitimere PLO som en uavhengig og rettmessig part i konflikten. Basert på Begins «framing» ble alle israelske krav – ingen tilbaketrekning til 1967-linjene, Jerusalem som Israels evige udelte hovedstad, ingen PLO-representasjon – omgjort til et nøytralt utgangspunkt. De arabiske kravene derimot – tilbaketrekning til 1967-linjene, deling av Jerusalem og PLO-deltagelse – måtte forhandles frem i en fredsprosess, og kunne ikke

Drøyt tretti år senere: Benjamin Netanyahu, Barack Obama og Mahmoud Abbas.

stilles som forhåndsbetingelser. Slik satt Carter igjen med veldig lite spillerom. Han måtte enten få Begin til å endre standpunkt, eller få alle araberstatene og palestinerne til å endre hele premisset for fredsprosessen.

Utenriksminister Vance brukte store deler av sin andre Midtøstenturné til å be araberstatene moderere sine standpunkter fordi administrasjonen innså at Begin ikke ville gi etter. Noen av araberstatene viste moderasjon, mens spesielt Syria og PLO nektet å gi mer for å bøte på at Israel ville gi mindre.²⁴ Araberstatene endte med å avvise den «betingelsesløse» forhandlingsmodellen, og Carter-administrasjonen fant det umulig å presse Begin til å akseptere de betingelsene araberstatene stilte.

For å bryte ut av denne fastlåste situasjonen

lanserte Anwar Al-Sadat sitt fredsinitiativ, initiert av en berømt reise til Jerusalem, startskuddet for prosessen som endte i Camp David-avtalen mellom Egypt og Israel. Med det ble den «helhetlige tilnærmingen» i praksis lagt død.

Hadde Begin fortsatt å kun fremstå som vanskelig, ville det vært mulig for Carter å legge skylden på Begin i håp om at den israelske statsministeren ville miste allianser i Washington. Slik kunne Carter presset Israel til å gjøre innrømmelser.²⁵ Det som i stor grad utmanøvrerte Carter, var Begins offensive og positivt utformede tilnærming. Carter gikk med på å love Begin at han ikke offentlig ville referere til at Israel måtte trekke seg tilbake til grensene fra 1967, og endte opp med å ikke inkludere PLO i forhandlingene.²⁶ Dermed fikk Begin i praksis alt han hadde bedt

om før forhandlingene startet, og Carter måtte legge ytterligere press på araberstatene.

Ved å «frame» Israels politiske ståsted som nøytralt og vise en positiv forhandlingsvilje, gjorde Begin det langt vanskeligere for den amerikanske administrasjonen å kritisere ham for å undergrave fredsprosessen.

Barack Obama: Historien gjentar seg

Drøyt tretti år etter Jimmy Carters fredsinitiativ gjentok historien seg. I likhet med Carter satset president Barack Obama tidlig og tungt på Midtøsten-diplomati, en heller uvanlig prioritering i amerikansk politikk. Siden 1967 har ingen andre presidenter enn Obama og Carter gjort dette tidlig i sin første periode.²⁷ Allerede tre dager etter at hans presidentperiode startet, utpekte Obama selvste arkitekten bak fredsavtalene i Nord-Irland, George Mitchell, som sin spesialutsending til Midtøsten.²⁸

Obamas tilnærming til konflikten var, i likhet med Carter, preget av arven etter den forrige presidentens Midtøsten-politikk. George W. Bush var den første amerikanske presidenten som formelt gikk inn for en tostatsløsning, men hans globale krig mot terror bidro til å tilspisse frontene i konflikten. Redningsforsøket med Annapolis-konferansen i 2007 var litt for lite, litt for sent. Løsningen Obama så for seg, var – i likhet med Carter – forankret i ideen om en «helhetlig fred». Hos Obama skulle denne være basert på det saudiske fredsinitiativet fra 2002, som ble lansert i Beirut av Den arabiske liga.²⁹ Premissene for denne fredsplanen er at araberstatene *en masse* vil anerkjenne og normalisere sine forhold til Israel i bytte mot en full tilbaketrekning til samtlige 1967-grenser. På spørsmålet om de palestinske flyktningene er fredsplanen langt mer moderat enn vanlig fra arabisk hold. Returret i sin fulle form er ikke inkludert. Den er erstattet av det langt mer forsiktige begrepet «rettferdig løsning».³⁰

Obamas tidlige Midtøstenprioritering kom best til syne i talen han holdt i Kairo den 4. juni 2009. Her slo han fast USAs målsetting om en forhandlet tostatsløsning mellom Israel og palestinerne. De viktigste hindringene for fred, hevdet han, er Hamas' manglende anerkjennelse av Israel og tidligere fredsavtaler, den humanitære krisen i Gaza og den sviktende økonomien på Vestbredden, samt Israels bosettingsutbygging i de okkuperte områdene.³¹ Kravet om bosettingsstopp ble også til stadighet gjentatt av spesialutsending George Mitchell.³²

Med en innstilling om at en fremforhandlet tostatsløsning åpenbart var i begge partenes interesser, hadde Obama neppe sett for seg hvilken motstand han ville møte fra Israels side. I mars 2009 fikk Israel sin mest høyreorienterte regjering noensinne, under ledelse av Netanyahu.³³

Ping-pong om premissene

Ti dager etter Obamas Kairo-tale holdt Israels nylvalgte statsminister Netanyahu en tale på Bar-Ilan-Universitetet i Israel. Der oppviste han kunststykket å ri flere hester samtidig. I talen viste han støtte til Obamas fredsvisjon, og aksepterte som første israelske statsminister et mål om å etablere en egen palestinsk stat. Han hevdet at Israel slett ikke har noe ønske om å regjere over palestinerne, men ønsker fredelige naborelasjoner. Problemet, hevdet han, er at palestinerne ikke vil ha fred, og underbygget dette med at jo nærmere de kommer en løsning, jo flere krav kommer de med. For å få slutt på konflikten og etablert en palestinsk stat, må palestinerne akseptere å delta i forhandlinger uten noen betingelser. Deretter forklarte han sin visjon om Israels framtid: Palestinerne må anerkjenne Israel, ikke bare som en stat, men som en *jødisk* stat. Israel må ha forsvarbare grenser, og en palestinsk stat må være demilitarisert og akseptere alle Israels sikkerhetshensyn. På samme måte som Begin

ikke ville forhandle med PLO, gjorde Netanyahu det klart at Israel ikke ville forhandle med Hamas.³⁴

Retorisk utførte Netanyahu den samme vendingen som Begin, nemlig å «frame» det palestinerne vil ha som *krav* og det Israel vil ha som et nøytralt utgangspunkt. Problemet med Netanyahus visjon er at den i praksis nuller ut alle palestinerne krav og tidligere innrømmelser. Anerkjennelse av Israel som jødisk stat er et nytt krav med helt andre implikasjoner enn anerkjennelse av Israels eksistens, noe PLO formelt aksepterte i 1993.³⁵ Kravet om anerkjennelse av statens jødiskhet betyr i praksis at ingen palestinere vil kunne bosette seg i Israel, og at FN-resolusjon 194 fra 1948 som gir palestinske flyktninger rett til å returnere, annulleres.³⁶ Kravet om forsvarbare grenser er en avvisning av 1967-grensene, og er en svært bevegelig målsetting.

I likhet med Begin tok Netanyahu utgangspunkt i status quo. Situasjonen er dog radikalt endret siden Begins tid: Gjennom det ekspansive bosettingsprosjektet har Israel endret både de faktiske grensene og de israelske bosetternes sikkerhetskrav.

Også kravet fra Israel om å slippe å forhandle med Hamas er et effektivt retorisk grep. I direkte forstand vil det ikke være aktuelt med en helhetlig fredsforhandling mellom Israel og Hamas, ettersom det er PLO som forhandler på vegne av det palestinske folk. Men dette skaper en Catch 22 på palestinsk side. Så lenge Hamas ikke er medlem av PLO, har PLO ingen autoritet over Gaza, og kan da heller ikke stille krav på vegne av palestinerne der. Hvis Hamas blir medlem av PLO, vil ikke Israel akseptere PLO som forhandlingspartner. Ettersom Gaza er en betydelig større militær belastning for Israel, ville dessuten en inkludering av Hamas gitt PLO et sterkere forhandlingskort.

I den politiske drakampen mellom Obama og Netanyahu tok kampen mellom «betingelser for

forhandlinger» og «forhandlinger uten betingelser» oppsiktsvekkende stor plass. Der hvor Obama og Mahmoud Abbas stilte betingelse om bosettingsstopp mens forhandlingene pågikk, krevde Netanyahu forhandlinger uten betingelser. I september 2009 ga Obama opp å stille slike betingelser til Israel. I sin tale til FNs generalforsamling krevde han derfor at forhandlinger måtte gjenopptas uten betingelser.³⁷ Dette ble positivt mottatt av Netanyahu, som kunne hevde at han hadde bedt om dette i seks måneder.³⁸

I likhet med Menachem Begin tok Benjamin Netanyahu utgangspunkt i status quo.

Obama satte i gang direkte forhandlinger for en tostatsløsning mellom Netanyahu og Abbas i september 2010. Forhandlingene brøt sammen etter bare to uker, da et midlertidig israelsk bosettingsstopp på Vestbredden utløp. Netanyahu brukte situasjonen som et forhandlingskort, og krevde anerkjennelse av Israel som en jødisk stat som betingelse for å forlenge moratoriet. Palestinerne, på sin side, nektet å forhandle om grenser så lenge Israel fortsatte å forandre realitetene på bakken.³⁹ For å styrke sin posisjon i forhandlingene, bestemte palestinerne seg for å søke om FN-medlemskap og dermed statlige rettigheter, og slik få mulighet til å få prøvd den israelske okkupasjonen som ulovlig under Den internasjonale straffedomstolen.⁴⁰

I løpet av denne prosessen bestemte Obama seg for at unilateralisme fra begge partene var det største hinderet for en tostatsløsning. Dette var bakgrunnen for både hans krasse kritikk av Israels kontinuerlige bygging på Vestbredden, og hans sterke motstand mot palestinerne FN-søknad. Obama var likevel bekymret for hva et amerikansk

veto i Sikkerhetsrådet kunne bety for hans troverdighet som fredsmekler. For å unngå å bli oppfattet som Israels advokat la han derfor tungt diplomatisk press på de andre medlemmene i sikkerhetsrådet for å blokkere den palestinske FN-søknaden og presse palestinerne tilbake til forhandlingsbordet.⁴¹

Netanyahu håndterte den nye situasjonen med å legge all skyld på palestinerne og ta på seg rollen som «den forhandlingsvillige». I sin tale til Knesset i mai 2011 refererte Netanyahu for første gang siden Bar-Ilan-talen til en tostatsløsning med palestinerne. Problemet, mente han, var at palestinerne fortsatt nekter å anerkjenne Israels eksistens. Som bevis viste han til palestinernes markering av *al-Nakba*, «Katastrofen», fordrivelsen av palestinerne som startet ved etableringen av den israelske staten. Den største katastrofen for palestinerne, mente Netanyahu, var at lederne deres ikke var villige til å inngå et historisk kompromiss med israelerne. I denne konteksten fant Netanyahu rom for å ta en konstruktiv rolle. I stedet for å gi opp, foreslo han noen prinsipper for prosessen videre. I realiteten var disse prinsippene en rekke nye betingelser for å akseptere en palestinsk stat, som han forankret i en israelsk konsensus. Netanyahus liste over forhånds-betingelsene inkorporerer alle kjerneelementene i konflikten, som tidligere har blitt avvist av PLO. De tydeligste nye kravene var at Israel måtte beholde bosettingene og langsiktig militær tilstedeværelse på Vestbredden og at flyktningproblemet må løses utenfor Israel. Denne gangen var det ikke bare uaktuelt å forhandle med Hamas direkte, men også med *noen regjering som samarbeider* med Hamas.⁴² Den ovennevnte Catch 22 ble dermed oppgradert til en betingelse for å opprette en palestinsk stat.

På tross av de nye kravene til videre forhandlinger, anerkjente Obama i stor grad Netanyahus tilsynelatende forhandlingsvilje og endret sin

holdning til fredsprosessen deretter. Som belønning tilsluttet han seg flere av Netanyahus premisser. Noen dager etter Netanyahus tale til Knesset, definerte Obama for første gang tostatsløsningen som “Israel as a Jewish state and the homeland for the Jewish people, and the state of Palestine as the homeland for the Palestinian people”.⁴³ Denne formuleringen hadde Netanyahu krevd helt siden han ble gjeninnsatt som statsminister i 2009.⁴⁴ I tråd med Netanyahus narrativ forespeilet Obama en løsning som inkluderte et levedyktig Palestina og et militært forsvarbart Israel basert på 1967-grensene med gjensidig avtalte landbytter. Obama kritiserte også samarbeidsavtalen mellom Fatah og Hamas, og støttet Netanyahus krav om å slippe å forhandle med en regjering som inkluderer Hamas, så lenge Hamas ikke anerkjente Israel.⁴⁵ I et møte med Netanyahu slo Obama fast at det ultimate målet med en fredsavtale var å sikre Israel som en jødisk stat.⁴⁶

Like etter gjentok Netanyahu kravene overfor den amerikanske kongressen, og formulerte dem som et generøst og realistisk *tilbud* til palestinerne. Han viste til fredstilbudene Israel hadde gitt palestinerne de siste årene, og argumenterte for at grunnen til at palestinerne ikke er villige til å ta imot en palestinsk stat, er at de ikke vil akseptere et jødisk naboland. Så snart palestinerne aksepterte Israel som jødisk stat, hevdet han, ville det bli fred. Men fred kan ikke bli påtvunget noen; det må forhandles frem. I stedet for eksplisitt å avvise Obamas krav om å forhandle ut ifra 1967-grensene med begrensede landbytter, sa Netanyahu seg altså «enig» med Obama om at «grensene vil være annerledes enn i 1967».⁴⁷

Palestinerne skifter arena

Etter Obamas tale i Kairo i 2009 var palestinerne skuffet over at hans støtte til de demokratiske bevegelsene under den arabiske våren ikke inkluderte palestinerne. Skuffelsen ble forsterket da

USA støttet formuleringen om Israel som en «jødisk stat», nektet Hamas' deltakelse i en samlingsregjering og truet palestinerne FN-søknad med sanksjoner. Etter Netanyahu's møte med den amerikanske kongressen i mai 2011 innkalte Mahmoud Abbas PLO og Fatahs lederskap til et møte i Ramallah for å diskutere hvordan de skulle gå videre, ettersom Obama og Netanyahu hadde tilbudt "nothing that we can build on".⁴⁸ Palestinerne valgte å gå videre med FN-søknaden på tross av potensielle amerikanske økonomiske sanksjoner, og henvendte seg til Den arabiske liga

Flere ganger uttalte Abbas at han ville gjenoppta forhandlinger om han ble presentert et levedyktig alternativ.

for å dekke det økonomiske tapet. Flere ganger uttalte Abbas offentlig at han ville gjenoppta forhandlinger hvis han ble presentert et levedyktig alternativ.⁴⁹ I en kronikk til New York Times, skrev Abbas at forhandlinger ville være hans førstevalg, men at kun en oppgradert status ville gjøre det mulig for palestinerne å stille territorielle krav når forhandlingene gjenopptas.⁵⁰

Etter den mislykkede søknadsrunden i FNs sikkerhetsråd i 2011 og de senere godkjennelsene av Palestina som medlem i UNESCO og i FNs generalforsamling, er det fortsatt ingen enighet om hvordan Israel-Palestinakonflikten skal løses. Resultatet etter palestinerne oppgraderte status i FN har så langt vært en serie sanksjoner: Israel tilbakeholdt skatteinntektene de samler inn for de palestinske selvstyremyndighetene og godkjente en massiv utbygging av bosettingene i Øst-Jerusalem, som mange mener vil avskjære den palestinske hovedstaden fra Vestbredden.⁵¹ Israel ble kritisert fra alle hold, inkludert fra Obama,

som skjelte ut Netanyahu offentlig like før valget i Israel.⁵² Samtidig holdt Obama-administrasjonen selv tilbake bistand til palestinerne i flere måneder etter FN-oppgraderingen som pressmiddel for å hindre dem i å gå til sak mot Israel i Den internasjonale straffedomstolen.⁵³

Den amerikanske presidenten har fortsatt nesten fire år på seg til å få på plass en fredsavtale, og nyutnevnte utenriksminister John Kerry markerte sin interesse for prosessen så snart han ble innsatt.⁵⁴ Obamas ambisjonsnivå har derimot blitt kraftig redusert, og hans første besøk til Israel som president var noe så sjeldent som et statsbesøk uten noe nytt initiativ.⁵⁵ Besøket ble viet til å bygge bro til den israelske befolkningen, og separate møter med Benjamin Netanyahu, president Shimon Peres og Mahmoud Abbas for å lodde stemningen for en eventuell gjenopptagelse av fredsforhandlinger.⁵⁶ Hvilke premisser en slik fredsavtale eventuelt skal utarbeides ifra, er ikke lett å si, men lite tyder på at Obama kommer til å utfordre Netanyahus «nullpunkt» de neste fire årene. Han fortsetter å anse partenes manglende forhandlingsvilje, og ikke innholdet i eller premisene for forhandlingene, som problemet.

Nøytralitetens makt

Forhandlingene for å løse Israel-Palestinakonflikten har i realiteten pågått siden 1940-tallet, dog i forkledd form, og utenfor forhandlingsbordet. Israels makt til å definere konflikten og premisene for hvordan den kan løses, har preget fredsprosessen hele veien. Siden 1948 har Israel med suksess basert sine forhandlinger på grensene på bakken, som de gradvis har endret gjennom okkupasjonspolitikken.⁵⁷

Begge eksemplene i denne artikkelen, Carter-Begin og Obama-Netanyahu, viser en israelsk statsminister som besvarer et amerikansk fredsinitiativ med å endre premisset for hva det skal forhandles om. I begge tilfellene bruker den is-

raelske statsministeren den samme retoriske strategien, nemlig å «frame» sin idealsituasjon som det naturlige stedet å starte forhandlingene. Dette gjør de gjennom å kreve «forhandlinger uten betingelser», slik at definisjonen av hva det skal forhandles om, overlates til selve forhandlingene. Slik fremstår det som om det er palestinerne og araberne, og ikke israelerne, som stiller urettmessige krav. Men det «betingelsesløse» premisset skjuler israelernes grunnleggende krav om å ta utgangspunkt i status quo i stedet for FNs rammeverk. FN har siden 1967 definert okkupasjonen som ulovlig, og det internasjonale samfunnet – inkludert USA – har hele tiden fordømt bosettingsprosjektet, separasjonsmuren og andre endringer på bakken. Likevel klarer israelerne i begge tilfellene denne artikkelen har beskrevet å endre den amerikanske presidentens holdning til fredsprosessen og dermed få gjennomslag for sine krav allerede før forhandlingene begynner. Selv om status quo i Begins og Netanyahus tilfeller representerer svært ulike virkeligheter, er dette utgangspunktet klart å foretrekke for israelerne. Ettersom dette premisset i stor grad har blitt akseptert, har Israel fått et automatisk overtak i fredsprosessen.

Gjennom sin offensive tilnærming har israelerne ikke bare lagt premissene for forhandlingene, men også for hvordan partenes oppførsel kan forstås og behandles. Et av de sterkeste redskapene en forhandler har, er fordeling av skyld. Den som blir sittende igjen med skylden, har langt svakere kort å spille i en forhandlingsprosess, og blir sittende med det moralske ansvaret for å være lite kompromissvillig.⁵⁸ Den israelske invitasjonen til «betingelsesløse forhandlinger» indikerer at det er palestinerne som stiller urettmessige krav, mens Israel er klar for en åpen og konstruktiv prosess.

Denne strategien kommer ikke uten kostnader. I begge tilfellene har fredsforhandlingene brutt

sammen fordi palestinerne og araberstatene slett ikke er enige i at dette utgangspunktet er så nøytralt som Israel og USA skal ha det til. «Framingen» av Israels interesser som et normativt nullpunkt og posisjonering av israelerne som den konstruktive parten har undergravd palestinerne og araberstatenes tillit til prosessen.

• f •

- 1 “Framing” er mer en voksende vitenskapstradisjon enn en sammenhengende teori. Begrepet er utbredt i medieforskning, sosiologi, psykologi og statsvitenskap, og knytter sammen forskning på kognitive prosesser, retoriske strategier og effekt på individer og politiske prosesser. Hovedinspirasjonskilden bak denne artikkelen er George Lakoffs arbeid med politisk «framing». Han opererer ikke med en stringent definisjon av begrepet, men fokuserer spesielt på retorisk effekt. Se for eksempel Lakoff, George. *Don't Think of an Elephant! Know Your Values and Frame the Debate*. White River Junction, Vt.: Chelsea Green Publishing, 2004.
- 2 Quandt, William B.: *Peace Process: American Diplomacy and the Arab-Israeli Conflict Since 1967*. Washington DC: Brookings Institution Press, 2005, ss. 143, 151-152, 168-169; Alasdair Drysdale og Raymond A. Hinnebusch: *Syria and the Middle East Peace Process*. New York: Council of Foreign Relations Press, 1991, ss. 109-114.
- 3 Quandt, William B.: *Peace Process: American Diplomacy and the Arab-Israeli Conflict Since 1967*. Washington DC: Brookings Institution Press, 2005, s. 169; Spiegel, Steven S.: *The Other Arab-Israeli Conflict: Making America's Middle East Policy, from Truman to Reagan*. Chicago: The University of Chicago Press, 1985, s. 302; Seale, Patrick: *Asad: The Struggle for the Middle East*. Berkeley: University of California Press, 1990, s. 259.
- 4 Policy Review Committee Meeting on Middle East, 4 February 1977, Jimmy Carter Presidential Library, RAC Project Number NLC-18-4-4-1-3; Response to Presidential Review Memorandum, 4 February 1977, Jimmy Carter Presidential Library, RAC Project Number NLC-132-25-1-3-3; Policy Review Committee Meeting, 4 February 1977, Jimmy Carter Presidential Library, RAC Project Number NLC-132-50-2-2-6.
- 5 Vance, Cyrus R.: *Hard Choices: Critical Years in America's Foreign Policy*. New York: Simon and Schuster, 1983, ss. 168-171; Carter, Jimmy: *White House Diary*. New York: Picador, 2010, s. 21.
- 6 Carter, Jimmy: *White House Diary*. New York: Picador, 2010, ss. 31-57.
- 7 Carter, Jimmy: *White House Diary*. New York: Picador, 2010, s. 71; Vance, Cyrus R.: *Hard Choices: Critical Years in America's Foreign Policy*. New York: Simon and Schuster, 1983, ss. 187-189.

- 8 Carter, Jimmy: *White House Diary*. New York: Picador, 2010, s. 78.
- 9 Carter, Jimmy: "Clinton, Massachusetts Remarks and a Question-and-Answer Session at the Clinton Town Meeting", 16 mars 1977, Papers of Jimmy Carter, The American Presidency Project, <http://www.presidency.ucsb.edu/ws/index.php?pid=7180#axzz1valH9Qqn> (12.02.2013); Carter, Jimmy: "Meeting with President Hafiz al-Asad of Syria Remarks of the President and President Asad Prior to Their Meeting", 9 mai 1977, <http://www.presidency.ucsb.edu/ws/index.php?pid=7488> (12.02.2013).
- 10 Memorandum for Zbigniew Brzezinski from Middle East, 21 March 1977, Jimmy Carter Presidential Library, RAC Project Number NLC-25-17-4-10-1; Memorandum for Zbigniew Brzezinski from Middle East, 29 March 1977, Jimmy Carter Presidential Library, RAC Project Number NLC-10-1-7-29-1; Christison, Kathleen: *Perceptions of Palestine: Their Influence on U.S. Middle East Policy*. Berkeley: University of California Press, 1999, s. 168.
- 11 Christison, Kathleen: *Perceptions of Palestine: Their Influence on U.S. Middle East Policy*. Berkeley: University of California Press, 1999, s. 167.
- 12 Se for eksempel "Statement by Prime Minister Begin to the Zionist General Council", 23 juni 1977, i Medzini, Meron: *Israel's Foreign Relations: Selected Documents*. Jerusalem: Israeli Ministry of Foreign Affairs, 1981, ss. 9-15.
- 13 Se for eksempel National Security Council Meeting, 23 February 1977, Jimmy Carter Presidential Library, RAC Project Number NLC-15-31-4-4-3; William B. Quandt to Zbigniew Brzezinski, 18 April 1977, Jimmy Carter Presidential Library, Vertical File Box 79, Middle East; Vance to Brzezinski, 21 July 1977, Jimmy Carter Presidential Library, RAC Project Number NLC-25-74-9-4-0; SecState WashDC to White House, 17 August 1977, Jimmy Carter Presidential Library, RAC Project Number NLC-16-107-6-8-2; Memorandum from Zbigniew Brzezinski from William B. Quandt, 13 September 1977, Jimmy Carter Presidential Library, RAC Project Number NLC-25-74-11-6-4.
- 14 Middle East to Zbigniew Brzezinski, 29 March 1977, Jimmy Carter Presidential Library, RAC Project Number NLC-10-1-7-29-1; Memorandum for The President from Zbigniew Brzezinski, 10 June 1977, Jimmy Carter Presidential Library, RAC Project Number NLC-15-31-5-6-0; Memorandum for The President from Zbigniew Brzezinski, 19 July 1977, Jimmy Carter Presidential Library, RAC Project Number NLC-17-48-2-16-2; Statement by the Executive Committee of the PLO Beirut, 18 August 1977 and Statement by the Central Council of the PLO, Damascus, 26 August 1977, i *Journal of Palestine Studies* vol. 7, nr. 2, 1977, ss. 174-175.
- 15 Carter, Jimmy: *White House Diary*. New York: Picador, 2010, s. 81.
- 16 SecState WashDC to White House, 21 July 1977, Jimmy Carter Presidential Library, RAC Project Number NLC-16-107-4-35-4; SecState WashDC to White House, 29 July 1977, Jimmy Carter Presidential Library, RAC Project Number NLC-16-107-4-46-2; Dayan, Moshe: *Breakthrough: A Personal Account of the Egypt-Israel Peace Negotiations*. New York: Random House, 1981, ss. 18-20; "Press Conference with Prime Minister Begin", 20 juli 1977 i Medzini, Meron: *Israel's Foreign Relations: Selected Documents*. Jerusalem: Israeli Ministry of Foreign Affairs, 1981, ss. 39-42.
- 17 "Press Conference with Prime Minister Begin", 20 juli 1977 i Medzini, Meron: *Israel's Foreign Relations: Selected Documents*. Jerusalem: Israeli Ministry of Foreign Affairs, 1981, s. 40.
- 18 Lakoff, George: *The Political Mind: A Cognitive Scientist's Guide to Your Brain and Its Politics*. Penguin Books: New York, 2009.
- 19 Memorandum for Zbigniew Brzezinski from William B. Quandt and Gary Sick, 14 July 1977, Jimmy Carter Presidential Library, RAC Project Number NLC-25-92-1-6-6.
- 20 "Statement by Prime Minister Begin to the Zionist General Council", 23 juni 1977, i Medzini, Meron: *Israel's Foreign Relations: Selected Documents*. Jerusalem: Israeli Ministry of Foreign Affairs, 1981, s. 14.
- 21 "Statement by Prime Minister Begin to the Zionist General Council", 23 juni 1977, i Medzini, Meron: *Israel's Foreign Relations: Selected Documents*. Jerusalem: Israeli Ministry of Foreign Affairs, 1981, s. 14.
- 22 "Press Conference with Prime Minister Begin", 20 juli 1977 i Medzini, Meron: *Israel's Foreign Relations: Selected Documents*. Jerusalem: Israeli Ministry of Foreign Affairs, 1981, ss. 39-42.
- 23 "Statement by Prime Minister Begin to the Zionist General Council", 23 juni 1977, i Medzini, Meron: *Israel's Foreign Relations: Selected Documents*. Jerusalem: Israeli Ministry of Foreign Affairs, 1981, ss. 9-15.
- 24 Discussion Paper for July 5 PRC Meeting, 1 July 1977, Jimmy Carter Presidential Library, RAC Project Number NLC-25-132-6-1-1; Gary Sick to Zbigniew Brzezinski, 12 August 1977, Jimmy Carter Presidential Library, RAC Project Number NLC-SAFE 16 A-13-18-1-2; London to White House, 12 August 1977, Jimmy Carter Presidential Library, RAC Project Number NLC-25-105-8-4-6; "Statement by the Executive Committee of the PLO Beirut, 18 August 1977 and Statement by the Central Council of the PLO, Damascus, 26 August 1977", i *Journal of Palestine Studies*, vol. 7, nr. 2, 1977, ss. 174-175; Alfred L. Atherton Jr. and Harold H. Saunders to The Secretary, 29 August 1977, Jimmy Carter Presidential Library, RAC Project Number NLC-SAFE 17 B-4-19-2-8; Sidney Sober and Harold H. Saunders to The Secretary, 31 August 1977, Jimmy Carter Presidential Library, RAC Project Number NLC-SAFE 17 B-4-19-5-5.
- 25 Discussion Paper for July 5 PRC Meeting, 1 July 1977, Jimmy Carter Presidential Library, RAC Project Number NLC-25-132-6-1-1.
- 26 Quandt, William B.: *Peace Process: American Diplomacy and the Arab-Israeli Conflict Since 1967*. Washington DC: Brookings Institution Press, 2005, ss. 184-185.

- 27 Siniver, Asaf: "Change Nobody Believes in: Obama and the Israeli-Palestinian Conflict", i *Diplomacy & Statecraft*, vol. 22, nr. 4, 2011, ss. 679-680.
- 28 Documents and Source Material: "President Barack Obama, State Department Remarks and First Official Statements on the Peace Process, Washington, 22 January 2009 (Excerpts)", i *Journal of Palestine Studies*, Vol. 38, nr. 3, 2009, ss. 357-358; Siniver, Asaf: "Change Nobody Believes in: Obama and the Israeli-Palestinian Conflict", i *Diplomacy & Statecraft*, vol. 22, nr. 4, 2011, s. 680.
- 29 Siniver, Asaf: "Change Nobody Believes in: Obama and the Israeli-Palestinian Conflict", i *Diplomacy & Statecraft*, vol. 22, nr. 4, 2011, s. 679; Documents and Source Material: "President Barack Obama, Address on the United States and the Muslim World, Cairo, 4 June 2009 (Excerpts)", i *Journal of Palestine Studies*, Vol. 39, nr. 1, 2009, s. 194.
- 30 Fuller, Graham E.: "The Saudi Peace Plan: How Serious?," Middle East Policy Council, <http://www.mepc.org/journal/middle-east-policy-archives/saudi-peace-plan-how-serious> (13.02.2013).
- 31 "President Barack Obama, Address on the United States and the Muslim World, Cairo, 4 June 2009 (Excerpts)", i *Journal of Palestine Studies*, vol. 39, nr. 1, 2009, ss. 193-194.
- 32 Waage, Hilde Henriksen: *Konflikt og stormaktspolitikk i Midtøsten*. Kristiansand: Cappelen Damm Akademisk, 2013, ss. 480-481; Siniver, Asaf: "Change Nobody Believes in: Obama and the Israeli-Palestinian Conflict", i *Diplomacy & Statecraft*, vol. 22, nr. 4, 2011, ss. 684-685.
- 33 Waage, Hilde Henriksen: *Konflikt og stormaktspolitikk i Midtøsten*. Kristiansand: Cappelen Damm Akademisk, 2013, s. 481; Siniver, Asaf: "Change Nobody Believes in: Obama and the Israeli-Palestinian Conflict", i *Diplomacy & Statecraft*, vol. 22, nr. 4, 2011, s. 680.
- 34 Address by PM Netanyahu at Bar-Ilan University, 14 juni 2009, http://www.mfa.gov.il/MFA/Government/Speeches+by+Israeli+leaders/2009/Address_PM_Netanyahu_Bar-Ilan_University_14-Jun-2009.htm (13.02.2013).
- 35 Israel-PLO Recognition - Exchange of Letters between PM Rabin and Chairman Arafat, 9 september 1993, <http://www.mfa.gov.il/MFA/Peace+Process/Guide+to+the+Peace+Process/Israel-PLO+Recognition+-+Exchange+of+Letters+betwe.htm> (17.02.2013)
- 36 UN General Assembly Resolution 194 (III), 11 desember 1948, <http://domino.un.org/unispal.nsf/o/c758572b78d1cd0085256bcf0077e51a?OpenDocument> (17.02.2013)
- 37 Remarks by the President to the United Nations General Assembly, 23 september 2009, http://www.whitehouse.gov/the_press_office/Remarks-by-the-President-to-the-United-Nations-General-Assembly (19.03.2013)
- 38 "Netanyahu: No peace until Palestinians accept Israel as a Jewish state", Haaretz, 24. September 2009, <http://www.haaretz.com/print-edition/news/netanyahu-no-peace-until-palestinians-accept-israel-as-jewish-state-1.7350> (13.02.2013); "Video Address by PM Netanyahu to the Annual AIPAC Conference", 4 mai 2009, http://www.mfa.gov.il/MFA/Government/Speeches+by+Israeli+leaders/2009/Video_Address_PM_Netanyahu_AIPAC_Conference_4-May-2009.htm (19.02.2013).
- 39 "Netanyahu offers settlement freeze in return for recognition as Jewish state, Palestinians say no", Haaretz, 11 oktober 2010, <http://www.haaretz.com/news/national/netanyahu-offers-settlement-freeze-in-return-for-recognition-as-jewish-state-palestinians-say-no-1.318447> (18.02.2013).
- 40 Documents and Source Material: "B2. Palestinian Pres. Mahmud Abbas, Address to the UN General Assembly on the Occasion of Palestine's Application for UN Membership, New York, 23 September 2011 (Excerpts)." i *Journal of Palestine Studies* vol. 41, nr. 2, 2012, ss. 211-16.
- 41 "U.S. laboring to avoid veto of Palestinian statehood bid at UN, sources say", 17 september 2011, <http://www.haaretz.com/news/diplomacy-defense/u-s-laboring-to-avoid-veto-of-palestinian-statehood-bid-at-un-sources-say-1.385055> (18.02.2013)
- 42 Documents and Source Material: "Prime Minister Benjamin Netanyahu, Knesset Address Laying Out Israel's Latest Conditions for Peace, Jerusalem, 16 May 2011 (excerpts)", i *Journal of Palestine Studies*, vol. 41, nr. 1, ss. 206-207.
- 43 Documents and Source Material: "DI. President Barack Obama, Address to the State Department Reframing U.S. Middle East Policy, Excerpts on the Peace Process and the Palestinian Statehood Bid, Washington, 19 May 2011." i *Journal of Palestine Studies*, vol. 41, nr. 1, 2011, ss. 212-214.
- 44 Esposito, Michele K.: "Update on Conflict and Diplomacy", i *Journal of Palestine Studies*, vol. 41, nr. 1, 2011, ss. 147-188.
- 45 Documents and Source Material: "DI. President Barack Obama, Address to the State Department Reframing U.S. Middle East Policy, Excerpts on the Peace Process and the Palestinian Statehood Bid, Washington, 19 May 2011", i *Journal of Palestine Studies*, vol. 41, nr. 1, 2011, ss. 212-214.
- 46 Esposito, Michele K.: "Update on Conflict and Diplomacy", i *Journal of Palestine Studies*, vol. 41, nr. 1, 2011, ss. 147-188.
- 47 Documents and Source Material: "Prime Minister Benjamin Netanyahu, Address to a Joint Session of the U.S. Congress, Washington, 24 May 2011 (excerpts)", i *Journal of Palestine Studies*, vol. 41, nr. 1, ss. 209-212.
- 48 Esposito, Michele K.: "Update on Conflict and Diplomacy", i *Journal of Palestine Studies*, vol. 41, nr. 1, 2011, ss. 147-188.
- 49 Esposito, Michele K.: "Update on Conflict and Diplomacy", i *Journal of Palestine Studies*, vol. 41, nr. 1, 2011, ss. 147-188.
- 50 Documents and Source Material: "Palestinian President

Mahmud Abbas: The Long Overdue Palestinian State, New York Times, 16 May 2011", i Journal of Palestine Studies, vol. 41, nr. 1, 2011, ss. 204-206.

- 51 Netanyahu brushes off world condemnation of settlement plans, 2 desember 2012, <http://www.reuters.com/article/2012/12/02/palestinians-israel-idUSL5E8N27X120121202> (18.02.2013).
- 52 Obama's Alleged Criticism of Netanyahu Enlivens Israeli Election, <http://www.newsmaxworld.com/Newsfront/obama-netanyahu-criticism/2013/01/16/id/471627> (18.02.2013)
- 53 "Obama's Plan to Visit Mideast Stirs Hopes, Slightly", New York Times, 9 februar 2013, http://www.nytimes.com/2013/02/10/world/middleeast/obama-plan-to-visit-mideast-stirs-hopes-but-not-much.html?partner=rss&emc=rss&_r=1& (18.02.2013).
- 54 "Kerry begins at State Department with calls to Israeli and Palestinian leaders", The Guardian, 3 februar 2013, <http://www.guardian.co.uk/world/2013/feb/03/john-kerry-calls-israeli-palestinian> (18.02.2013).
- 55 "Obama's visit to Israel criticised as a 'maintenance trip' without peace plan". The Guardian, 14. mars 2013, <http://www.guardian.co.uk/world/2013/mar/14/barack-obama-israel-trip-peace> (19.03.2013)
- 56 "Israel in final preparations for Obama visit." Ynet, 19. mars 2013, <http://www.ynetnews.com/articles/0,7340,L-4358290,00.html>. (19.3.2013)
- 57 Se for eksempel Jensehaugen, Jørgen og Hilde Henriksen Waage: "Coercive Diplomacy: Israel, Transjordan and the UN – a Triangular Drama Revisited", i British Journal of Middle Eastern Studies, vol. 39, nr. 1, 2012, ss. 79-100.
- 58 Touval, Saadia: *The Peace Brokers: Mediators in the Arab-Israeli Conflict, 1948-1979*. Princeton: Princeton University Press, 1982, s. 6.